

VZNIK A ZÁNİK MANŽELSTVA

Manželstvo - jeho pôvod a charakteristika

Jednu z prvých formálnych definícií manželstva možno nájsť v Digestách 23, 2, 1, kde rímsky právnik Hortensius Modestinus vyslovil názor, podľa ktorého je „manželstvo zväzok muža a ženy a celoživotné spoločenstvo podľa božského a ľudského práva“. Od čias rímskych právnikov prešiel inštitút manželstva v teritóriu ich právnej kultúry mnohými zmenami, aby sa nakoniec vrátil k tomuto pôvodnému chápaniu jeho zmyslu a účelu – byť celoživotným zväzkom muža a ženy. Medzitým však prešlo manželstvo – a to spôsob jeho vzniku, ako aj chápanie jeho významu - viacerými zmenami, pričom bolo najviac ovplyvnené kresťanskou cirkvou, ktorá si dlhé stáročia privlastňovala manželstvo a výhradnú kompetenciu vo veciach úpravy manželskoprávných pomerov, dôvodiac tým, že Boh uzákonil manželstvo: „Rastite a množte sa a naplňte zem...nie je dobré žiť človeku samému, urobme mu pomocnicu jemu podobnú...preto opustí muž otca i matku a pripojí sa ku svojej manželke a tí dvaja budú jedno telo.“ Je zaujímavé, že historické pramene dokumentujú ako najstaršiu formu uzavretia manželstva únos ženy. No po kristianizácii manželskej inštitúcie cirkev proti tejto forme bojovala. Hoci sa aj naďalej manželstvo menilo, bolo to len v zmysle cirkevných predpisov. Zmluvný charakter bol vo všeobecnosti prijatý, no sobáš sa chápal skôr ako kúpa nevesty než manželská zmluva, pričom zmluvu uzatvárali hlavy oboch rodín. Predmetom kúpy bola nevesta a ženích bol nesamostatný. Kúpna cena bola skutočne vyplácaná.

Cirkevné zasahovanie do vecí manželských trvalo neobmedzene až do obdobia osvieteniského absolutizmu. V tomto období boli vydané tereziánske nariadenia, ktoré významným spôsobom uviedli celú skupinu zásahov štátu do manželského a rodinného práva. Snahy vyvrcholili v období vlády Jozefa II., ktorý napríklad zakázal cirkvou výnimočne povoľované tajné manželstvá, ktoré sa uzatvárali bez ohľadov. Jeho tolerančný patent z roku 1781 pripustil dovtedy zakázané sobáše katolíkov a evanjelikov. Bola zrušená záväznosť zásnub, rozhodovanie manželských sporov bolo zverené štátnym súdom. Proti týmto reformám intervenoval vo Viedni sám pápež a hoci sa situácia ešte niekoľko krát menila, cirkev už pôvodnú absolútnu moc nad inštitútom manželstva nikdy nezískala.

Súčasnosť je charakterizovaná dvomi paralelnými právnymi úpravami manželského práva – cirkevnou a svetskou, ktorá má z titulu štátnej moci prioritné postavenie. Aj keď súčasný zákon o rodine neuvádza legálnu definíciu manželstva, nepriamo vyjadruje jeho zmysel a ciele jednak v článkoch I a II Základných zásad a jednak v ustanovení § 1 a § 2. Podľa týchto ustanovení: „Manželstvo v našej spoločnosti spočíva na pevných citových vzťahoch medzi mužom a ženou. Obidvaja sú si v ňom rovní. Hlavným spoločenským účelom manželstva je založenie rodiny a riadna výchova detí. Manželstvo sa uzaviera na základe dobrovoľného rozhodnutia muža a ženy vytvoriť harmonické, pevné a trvalé životné spoločenstvo. Občania, ktorí chcú spolu uzavrieť manželstvo, majú vopred poznať navzájom svoje charakterové vlastnosti a svoj zdravotný stav, aby mohli založiť manželstvo, ktoré splní svoj spoločenský účel. Rodina, založená manželstvom je základným článkom našej spoločnosti, ktorá všestranne chráni rodinné vzťahy.“

1. Manželstvo

je vzťah medzi osobami (obyčajne intímny a sexuálny), ktorý má štátne, spoločenské alebo cirkevné uznanie. Často sa vytvára prostredníctvom zmluvy alebo občianskoprávneho konania. Na Slovensku zákon č. 36/2005 definuje manželstvo ako „zväzok muža a ženy, ktorý vzniká na základe ich dobrovoľného a slobodného rozhodnutia uzavrieť manželstvo po splnení podmienok ustanovených týmto zákonom“.

- manželstvo je právom upravené životné spoločenstvo muža a ženy je dobrovoľné a trvalé životné spoločenstvo, spočívajúce na pevných citových základoch manželstvo je súčasne spoloč. ,morálnym ,biolog. a právnym vzťahom medzi mužom a ženou ,ktoré vzniká určitým predpísaným zákonným spôsobom

2. Vznik manželstva

- manželstvo sa uzatvára súhlasným vyhlásením muža a ženy pred orgánom štátu alebo orgánom cirkvi alebo náboženským spoločenstvom ,že spolu vstupujú do manželstva a to verejne a slávnostným spôsobom v prítomnosti 2 svedkov
- civilný sobáš
- cirkevný sobáš

Obriad uzatvorenia manželstva sa nazýva sobáš. V tradičnom ponímaní je základnou funkciou manželstva založenie rodiny.

Skôr z teoretického než z praktického hľadiska je ešte potrebné venovať pozornosť perfektnosti právneho úkonu sobáša. Konštitutívne účinky má tá právna skutočnosť, keď odznejú obidva súhlasné sobášne vyhlásenia snúbencov (v podstate druhé vyriešené áno, resp. dočítaný text manželského sľubu) za predpokladu, že ich sobášiaci svojimi zmyslami prijal (počul). Sobášiaci nemá právomoc rozhodovať o uzavretí alebo neuzavretí manželstva. Jeho následná akceptácia vyhlásení snúbencov vo forme „týmto považujem Vaše manželstvo za uzavreté“ je len deklaráciou bez právnych následkov. Podobne vyhotovenie a podpísanie zápisnice manželmi, svedkami, sobášiacim, tmočníkom ani vykonanie zápisu do knihy manželstiev matriky nemajú vplyv na uzavretie manželstva.

V niektorých krajinách (obzvlášť moslimských) je legálna polygamia, teda manželstvo muža s viacerými ženami. Vzácné sa vyskytuje manželstvo ženy s viacerými mužmi. Vo viacerých krajinách (napr. Španielsko, Kanada, ale nie na Slovensku) je

možné uzavrieť manželstvo medzi dvoma osobami rovnakého pohlavia, v mnohých ďalších krajinách je možné uzavrieť registrované partnerstvo, veľmi podobné manželstvu.

Formy

- avunkulárne manželstvo
- detské manželstvo
- druhé manželstvo
- polyandrické manželstvo
- polygynické manželstvo
- priateľské manželstvo
- skupinové manželstvo
- sprostredkované manželstvo
- výmenné manželstvo
- sororát

Doklady povinné pre snúbencov

- rodný list
- občiansky preukaz
- doklad o tom, že predchádzajúce manželstvo zaniklo (úmrtný list alebo rozhodnutie súdu)
- ak je niektorý zo snúbencov maloletý, musí predložiť rozhodnutie súdu o povolení uzatvoriť manželstvo
- ak je niektorý zo snúbencov cudzinec, musí predložiť osvedčenie o spôsobilosti uzavrieť manželstvo
- ak manželstvo uzatvorí namiesto snúbenca splnomocnenec –zástupca musí predložiť splnomocnenie, ktoré musí byť aj notársky overené
- okrem samotného vyhlásenia o dobrovoľnom vstupe do manželstva, musia snúbenci vyhlásiť:
 - že im nie sú známe okolnosti, ktoré by uzavretie manželstva vylučovali
 - že im je známi zdravotný stav
 - či priezvisko jedného z nich bude ich spoločným priezviskom, alebo si každý ponechá svoje doterajšie priezvisko
 - aké bude priezvisko ich spoločných detí

3. Okolnosti, ktoré vylučujú uzatvorenie manželstva

- a. existencia manželstva niektorého zo snúbencov
- b. blízky príbuzenský vzťah medzi snúbencami
- c. manželstvo nemôžu uzatvoriť predkovia a potomkovia, ani súrodenci. Táto zásada platí aj pre vzťahy, ktoré vznikli osvojením
- d. nedostatok veku- spôsobilosť uzatvoriť manželstvo vzniká v plnom rozsahu 18 rokom veku, ostatné vo veku od 9 do 18r. môžu uzatvoriť manželstvo iba povolením súdu
- e. duševná porucha niektorého zo snúbencov, pre ktorú by mohla byť ohrozená jeho spôsobilosť na právne úkony

4. Zdanlivé manželstvo

- a. ak chýba vyhlásenia snúbencov o dobrovoľnom vstupe do manželstva
- b. ak manželstvo uzatvorí osoba mladšia ako 16 r.
- c. ak uzatvorí manželstvo osoby rovnakého pohlavia

5.. Vzťahy medzi manželmi

- uzatvorením manželstva vznikajú manželom práva a povinnosti osobného i majetkového charakteru. Základnou povinnosťou manželov je žiť spolu, byť si verní, navzájom si pomáhať a uzatvárať zdravé rodinné prostredia, dohodnúť sa na všetkých podstatných záležitostiach týkajúcich sa rodiny, môže sa ktorýkoľvek z nich obrátiť na súd. Majú právo sa navzájom zastupovať v bežných záležitostiach týkajúcich sa rodiny alebo druhého manžela
- uzavretím manželstva vzniká tiež komplex majetkových vzťahov medzi manželmi, ktorého základom je bezpodielové spoluvlastníctvo

6. Zánik manželstva

- smrťou jedného z manželov
- vyhlásením jedného z manželov za mŕtveho
- rozvodom